

Sovětské dělostřelectvo v nynější válce

Průběh událostí, výsledky a zkušenosti, které přináší tato válka, jsou vždy posuzovány tím přehnaněji, čím dotčení vojenští odborníci jsou více vzdáleni od místa jejich vzniku.

Již na počátku tohoto konfliktu zrodilo se heslo a také se plně vžilo, že tank je hlavní zbraň této války. Nikdo jistě nepochybuje, že tato zbraň — velmi často v době mírové podceňována — vtiskla podstatný ráz průběhu a spádu operaci, odehrávajících se na všech bojištích — Sovětský Svaz s počátku nevyjímaje. Nelze popírat její význam v této a příští válce; stejně je však nebezpečné dělati příliš přehnané závěry a opomíjeti faktory, které této zbraň umožnily tak pronikavé úspěchy.

Úspěchy německých tanků byly vždy usnadňovány zvláštními poměry v napadených státech (poraženecká morálka národa, nepřipravenost armád, nedostatečnost vhodné výzbroje atd.) a celkově beztrápným, ničím neohrožovaným řáděním německého vrchního velení ve volbě doby a prostoru bojiště.

V této tankové psychosé pomalu se zapomnělo na to, že základním činitelem každé války je a zůstane člověk, morálně pevný, s vědomím toho, zač bojuje a samozřejmě dostatečně vyzbrojen. Velmi značně byl opomíjen význam pozemní zbraně, která ve značné míře mírnila a lámala tankový tlak a po četných omylech a ztrátách vyvrátila starou poučku o tom, že nejlepší zbraň proti tanku je opět tank.

Velmi málo bylo slyšeti o úloze, kterou v konfliktu sovětsko-německém hraje sovětské dělostřelectvo. Jak důležitá je jeho role, dalo se jen tušiti ze zpráv vojenských reportérů na východní frontě a z jiných náznaků, velmi řídké se vyskytující. Skutečně prvním obšírnějším pojednáním o úloze a úkolu sovětského dělostřelectva v bitvách na východní frontě je článek generála Samsonova, uveřejněný nedávno v „Soviet War News“ pod názvem „The experience of Soviet artillery“.

ÚKOLY A METODY SOVĚTSKÉHO DĚLOSTŘELECTVA V JEDNOTLIVÝCH FÁZÍCH VÁLKY.

1. Prvá fáze utkání sovětsko-německého je se strany vrchního sovětského velení ústupovým bojem, defensivně prováděným. Cílem boje sovětské pohraniční armády bylo

získati čas, potřebný pro zmobilisování záloh a přivedení jich do akce. Útok německých armád na celé frontě se soustředěnými prostředky ve směrech hlavního úsilí a nepohotovost jádra sil sovětských nedovoloval provádění ofensivního způsobu.

Právě v této fázi války připadl sovětskému dělostřelectvu zodpovědný a těžký úkol. Byl to boj proti rychlým prvkům německé armády — tankům a motorisované pěchotě. Pod tlakem masy německých tanků nezkušená a ještě ne dobře vyzbrojená sovětská pěchota byla nucena opustiti tankové prostory, zachytiti se v prostorech pěchotních a vésti jen boj proti německé pěchotě, která měla obsaditi terén, získaný rychlými prvky. Ve většině případů tankové prostory a komunikace byly hájeny jen dělostřelectvem, jež svádělo s tanky v pravém slova smyslu souboje. Ne zřídka došlo k případům, kdy sovětské dělostřelecké jednotky byly obkličeny tanky, a ještě na ně útočila německá pěchota. V této fázi války ztratili Němci několik tisíc tanků, z nichž jedna třetina byla vyřazena sovětským dělostřelectvem.

2. Druhá fáze je charakterisována stoupajícím sovětským odporem a zmírněním postupu německých armád. Postupně zasazování mobilisovaných sil mění způsob sovětského vedení boje. Z čistě defensivního ústupového boje přechází se k protiúderům.

V této fázi hrál dělostřelectvo opět prvořadou úlohu, hlavně v ničení německých „klinů“, vražených do sovětské obrany.

3. Sovětská protiofensiva, zahájená dne 6. prosince 1941, značí začátek 3. fáze. Německá armáda přešla do strategické defensivy, která měla poskytnouti oddech a uspořádání sil pro akce příštího jara. Úkolem ofensivní Rudé armády právě bylo opotřebování protivnikových sil morálně a fyzicky a posunutí německé východní základny pro akce příštího roku co nejdále na západ.

Úkolem sovětského dělostřelectva bylo vytvořiti pevnou kostru útočících skupin pro zdárné splnění předvídaných úkolů a to v časovém údobí, kdy veškerý pohyb je ztěžován hlubokým sněhem, rovněž letecká činnost je omezena a není možno operovati s většími celky tanků. Všechny výhody v té době byly na straně obránců.

V prvních počátcích prosincové ofensivy Rudé dělostřelectvo pracovalo podle zásad

6 9/47
předpisů, v nichž většinou byly shrnuty poznatky z minulé války.

Ačkoliv účinnost děl palby byla velmi značná, objevilo se, že výsledky nedosahují předpokladů.

Podpora útočících vojsk děla se systémem pohyblivé přehrady nebo palebnými soustředěními. Docházelo však často k přerušování dělostřelecké palby v důsledku nedostatku koordinace mezi zbraněmi. Útoky často vážly nebo selhaly.

Pravá příčina nedostačujících výkonů dělostřelectva spočívala v tom, že byly aplikovány způsoby provádění dělostřelecké podpory z minulé války, kdy systém obrany byl lineární. Tyto metody nemohly mít úspěch vůči protivníkovi, který hájil terén systémem ohnisek odporu, rozložených do značné hloubky. Zkušenosti právě si vyžádaly nových způsobů. Jsou shrnuty pod názvem „dělostřelecká ofensiva“.

a) Dělostřelecká ofensiva : Základní znaky.

Základním znakem dělostřelecké ofensivy je :

— soustředění značného počtu dělostřelectva do předvídaného prostoru útoku i za cenu oslabení dělostřelectva v pasivních úsecích,

— zachování nepřerušené dělostřelecké palby během celého průběhu útoku.

b) Dělostřelecká ofensiva : Způsoby provádění.

Časově a prostorově dělí se dělostřelecká ofensiva na tři etapy. V první etapě dochází k přípravě útoku. Druhá etapa je neustálý doprovod pěchoty resp. tanků dělostřeleckou palbou během útoku na vnější okraj nepřátelské obranné sestavy. Ve třetí etapě jsou pak zahrnuty palby, které umožňují útočícím skupinám postup uvnitř obranné sestavy.

Přípravná palba v počátcích zimní sovětské ofensivy byla pokládána na prostory, v nichž cíle byly zjištěny nebo předpokládány. Byla to palba na prostory, prováděna nepřímou střelbou. Tento způsob se však neosvědčil. Ve většině případů útočící sovětské skupiny byly zastavovány, neboť Němci při prvních známkách přípravné palby ponechali v zákopech jen pozorovatele s kulomety a jádro sil ohniska odporu vyhnulo se účinku palby tím, že využilo krytů. Při zahájení sovětského útoku palebné zbraně vstoupily v činnost.

Praxe ukázala, že nejlepší formou provádění přípravné palby je přímá střelba na zjištěné cíle, prováděná skupinami děl, předsunutými přímo do prostoru výchozích

základů pro útok. Takový způsob se ukázal přesnější, účinnější a hospodárnější. Snížil též dokladné čas, věnovaný dříve přípravné palbě.

Druhá etapa dělostřelecké ofensivy navazuje na první (přímá střelba na cíle, které nebyly vyraženy za přípravné palby) a končí, jakmile byl prolomen vnější okraj obranné sestavy. Někdy, za plynulého chodu útoku, je těžko říci, kde začínají a končí jednotlivé fáze. Mnohem jasněji se projeví jednotlivé fáze, když útok selže, nebo je zdržován před vnějším okrajem obranné sestavy.

Třetí etapa je nejdůležitější a také nejsložitější. Uvnitř obranné sestavy má nepřítel možnost provádět manévry palbou a pohybem. V mnoha případech je nutno vésti útok, aniž byla přibližně známa organizace nepřátelského odporu uvnitř obranné sestavy. Zvláště však je skoro nemožné předvídati dobu, směr a sílu nepřátelských protiútoků. V této fázi právě selhala koordinace mezi zbraněmi a neosvědčily se způsoby provádění dělostřelecké podpory (pohyblivé přehrady, palebná soustředění). V této fázi je však, a to ne dosti zřídka, nutno měnit i vlastní manévry podle měnících se podmínek vývoje boje. Lze těžko očekávat, že průběh vlastního útoku se bude vyvíjet tak, jak bylo zamýšleno. Jak zkušenosti ukázaly, lze všechny tyto nevýhody zmírnit tím, že útočícím skupinám se přidělí doprovodné dělostřelectvo. Postupuje společně s pěchotou resp. tanky krátkými posuny od krytu ke krytu a vždy připraveno zahájit palbu.

Střelba přímým mířením je velmi přesná, hospodárná a dosahuje žádaného výsledku ve velmi krátké době. Určení polohy cíle je také velmi jednoduché a je otázkou několika vteřin.

Doprovodná děla pro svoji malou rozlohu jsou těžko zasazitelná. Jsou přidělována rotám a v některých případech i četám.

Volba cíle a směru útoku na vnější okraj nepřátelské obrany je určována velitelem útočící skupiny po poradě s velitelem dělostřelectva.

Zkušenosti, získané na východní frontě, si vyžádaly, aby byla k dispozici ještě centralisovaná a lehce ovladatelná dělostřelecká skupina, která spolupracuje s letectvem. Je to manévrovací prostředek velitele pro zajištění průběhu útoku. Palba tohoto dělostřelectva je pokládána na cíle, které by mohly ohrozit postup útočících sledů. Jsou to hlavně větší nepřátelské zálohy, přesuno-

č. 9/44
vané k provedení protiútoků. Cíle pro tuto dělostřeleckou skupinu jsou vyhledávány leteckým průzkumem a palba je řízena letectvem nebo předsunutými pozorovateli.

VŠEOBECNÉ POZNATKY.

Vyzvedneme-li hlavní zásady, obsažené ve volně zpracovaném pojednání od gen. Samsonova, můžeme říci, že:

— Význam dělostřelectva na východní frontě značně stoupl. Pokud jde o použité množství dělostřelectva, lze tvrdit, že v současné válce bylo ho použito ve stejném množství, ba i ve větších rozměrech než v minulé válce na západní frontě.

— Ve velké míře byly odstraněny složité metody nepřímé střelby, které hlavně v době mírové byly „vyumělkovány“. Dává se přednost rychlejší, hospodárnější a účinnější přímé střelbě.

— Vzdálenost mezi dělostřelectvem a pěchotou je zmenšena. Dělostřelectvo stává se bojující zbraní 1. sledu. V taktickém použití dává se přednost doprovodnému

dělostřelectvu, tedy způsobu, který mírové předpisy připouštěly jen výjimečně (nepřehledný terén, decentralisace vedení v průběhu boje atd.).

— Je-li dělostřelectvo dobře umístěno v terénu a bojuje-li tvrdě, může vyhrát souboj s tanky.

ZÁVĚR.

Byla by bezesporu chyba, aby veškeré poznatky, které přináší tato válka, byly beze změny používány jako základní kameny stavby a přípravy příští čs. armády. Armáda každého státu je výslednicí národního charakteru, struktury státního zřízení, zeměpisné polohy a terenních podmínek. Co vyhovuje jedné armádě, druhé může být škodlivé.

Vezmeme-li však v úvahu zeměpisnou polohu ČSR a nízkou početnost jeho obyvatelstva, pak v základních rysech boj o existenci státu bude veden metodami, kterými odolává Sovětský Svaz. Pokud jde tedy o dělostřelectvo, čerpejme ze zkušeností dělostřelectva Rudého.

Sperry Flightray Multiple Instrument Indicator

Tento přístroj nahraňuje pilotovi několik přístrojů současně, a to:

Umělý horizont

Rychloměr

Výškoměr

Directional Gyro

Radiokompas

Ukazatel polohy přistávacího radiomajáku „doughnut“.

Na příloze č. 1 je znázorněno, kterak jednotlivé přístroje jsou zapojeny do hlavního ukazatele „Flightray“ amplifierem a commutátorem.

Příloha č. 2 znázorňuje přední desku přístroje „Flightray“ tak, jak se jeví pilotovi na palubní desce. Miniaturní letadélko znázorňuje pilotovi polohu vlastního letounu tak, jako na umělém horizontu, je-li tento používán separátně. Rychlost vlastního letounu („the plane's speed“) jest vyznačována pohybem ručičky „E“ nahoru nebo dolů. Černé rysy označují hranice maximální a minimální přípustné a bezpečné přistávací

rychlosti daného letounu během přistávacího manévru. (High Speed Mark „D“ — Low Speed Mark „CH“.) Poloha těchto ukazatelů jest vždy přesně stanovena pro ten který letoun jednotlivě.

Directional Gyro „C“ pracuje normálně tak, jak vidno z obrázku. Bílý kruh „H“ — „the doughnut“ — slouží pilotovi jako indikátor k snadnému udržení letounu během přistávacího manévru na sestupném paprsku — „beamu“.

Tento „doughnut“ může sloužit i jako statoskop, je-li zapojen přímo na citlivý výškoměr, t.j., chce-li pilot letět přesně vodorovně, průřez trupu letadélka umělého horizontu se musí krýt se středem kruhu.

Při přistávacím manévru, je-li letoun přesně na středě sestupného paprsku — „beamu“, letounek rovněž kryje střed bílého kruhu — „doughnut“.

Podle přílohy č. 2, chce-li se pilot dostat do středu přistávacího paprsku, tento bílý kruh — Doughnut — začne se pohybovat